

**WPŁYW WDRAŻANYCH NORM
I WYMOGÓW WARUNKOWOŚCI NA WYSOKOŚĆ
PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNICH**

Jerzy Rutkowski

WARMIŃSKO-MAZURSKI OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO

z siedzibą w Olsztynie

Jerzy Rutkowski

Wpływ wdrażanych norm
i wymogów warunkowości na wysokość
płatności bezpośrednich

Materiał informacyjny

Olsztyn, 2024 r.

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie
ul. Jagiellońska 91, 10-356 Olsztyn, tel./fax 89 535 76 84, 526 44 39
e-mail: sekretariat@w-modr.pl, www.w-modr.pl

WMODR Oddział w Olecku

Aleja Zwycięstwa 10, 19-400 Olecko
tel. 87 520 30 31, 520 30 32, fax 87 520 22 17
e-mail: olecko.sekretariat@w-modr.pl

Dyrektor WMODR

mgr inż. Damian Godziński

I Zastępca Dyrektora WMODR

mgr Małgorzata Micińska-Wąsik

II Zastępca Dyrektora WMODR

mgr Sonia Solarz-Taciak

Dyrektor Oddziału WMODR w Olecku

mgr Robert Nowacki

Druk: Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie
ul. Jagiellońska 91, 10-356 Olsztyn
tel./fax. 89 526 44 39, 89 535 76 84
e-mail: redakcja@w-modr.pl, www.w-modr.pl

Nakład: 100 egz.

Wydanie: I

SPIS TREŚCI

Wstęp	4
1. Normy dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska (GAEC)	4
2. Charakterystyka GAEC	5
3. Wymogi podstawowe w zakresie zarządzania – wymogi SMR	11
4. Podmioty uprawnione do kontroli warunkowości	13
5. Kary za nieprzestrzeganie warunkowości	13
6. Typy naruszeń i rodzaje niezgodności w ramach warunkowości	13
Źródła	16

WSTĘP

Płatności bezpośrednie są przyznawane rolnikowi aktywnemu zawodowo pod warunkiem prowadzenia działalności rolniczej i posiadania łącznej powierzchni gruntów objętych obszarem zatwierdzonym do podstawowego wsparcia dochodów nie mniejszej niż 1 ha.

Podstawowym warunkiem przyznania wsparcia w pełnej wysokości w ramach płatności bezpośrednich (obejmujących również ekoschematy obszarowe i płatności dobrostanowe), płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych, płatności ekologicznych, premii z tytułu zalesień, zadrzewień lub systemów rolno-leśnych oraz płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW) jest spełnienie przez beneficjenta norm i wymogów **warunkowości**.

Na system warunkowości składają się wymogi podstawowe w zakresie zarządzania (SMR) oraz normy dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska (GAEC), które zostały określone w załączniku III do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 2021/2115.

Wymogi te zostały podzielone na następujące obszary:

- środowisko, zmiana klimatu oraz utrzymanie gruntów w dobrej kulturze rolnej,
- zdrowie publiczne, zdrowie zwierząt i zdrowie roślin,
- dobrostan zwierząt.

1. Normy dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska (GAEC)

Na poziomie unijnym określono 9 norm dobrej kultury rolnej:

- GAEC 1:** Utrzymywanie trwałych użytków zielonych w oparciu o proporcję trwałych użytków zielonych do użytków rolnych;
- GAEC 2:** Ochrona terenów podmokłych i torfowisk;
- GAEC 3:** Zakaz wypalania ściernisk;
- GAEC 4:** Ustanowienie stref buforowych wzdłuż cieków wodnych;
- GAEC 5:** Zarządzanie orką przyczyniającą się do zmniejszenia ryzyka degradacji i erozji gleby, w tym uwzględnienie nachylenia terenu;
- GAEC 6:** Minimalna pokrywa glebowa w najbardziej wrażliwych okresach;
- GAEC 7:** Zmianowanie i dywersyfikacja upraw na gruntach ornych;
- GAEC 8:** Utrzymywanie elementów i obszarów nieprodukcyjnych;
- GAEC 9:** Zakaz przekształcania lub zaorywania trwałych użytków zielonych wyznaczonych jako cenne na obszarach Natura 2000.

2. Charakterystyka GAEC

2.1. GAEC 1 – Utrzymywanie trwałych użytków zielonych w oparciu o proporcję trwałych użytków zielonych do użytków rolnych.

Zgodnie z tą normą, udział trwałych użytków zielonych (TUZ) w powierzchni gruntów rolnych w skali całego kraju nie może się zmniejszyć o więcej niż 5% w stosunku do roku referencyjnego 2018. W przypadku zmniejszenia wskaźnika TUZ o więcej niż 5%, przekształcanie trwałych użytków zielonych jest niedopuszczalne, a rolnicy, którzy je przekształcili, będą zobowiązani do przywrócenia określonej powierzchni gruntu w TUZ lub odtworzenia TUZ na innym gruncie.

2.2. GAEC 2 – Ochrona terenów podmokłych i torfowisk (rok obowiązywania normy od 2025 r.).

Konkrety dotyczące tej normy dopiero poznamy. Na wyznaczonych obszarach podmokłych i torfowiskach rolnicy będą zobowiązani przestrzegać wymogów, które zostaną doprecyzowane przed wdrożeniem normy w 2025 roku, po odpowiednim dostosowaniu i zmianach w Planie Strategicznym.

2.3. GAEC 3 – Zakaz wypalania ściernisk.

Norma ta wprowadza zakaz wypalania użytków rolnych, z tym że ze względów związanych ze zdrowiem roślin dopuszcza się punktowe wypalanie roślin, części roślin lub resztek poźniwnych. W przypadku stwierdzenia wypalania na gruntach rolnych powstałych na skutek zalecenia inspektora Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa mającego na celu niszczenie chorób kwarantannowych roślin, sytuacja taka nie będzie traktowana jako niespełnienie normy.

2.4. GAEC 4 – Ustanowienie stref buforowych wzdłuż cieków wodnych.

Norma ta zakłada zakaz stosowania nawozów oraz środków ochrony roślin na użytkach rolnych położonych w odległości wynoszącej co najmniej 3 m od:

- brzegu jezior i innych niż jeziora zbiorników wodnych;
- brzegu cieków naturalnych;
- brzegu rowów, z wyłączeniem rowów o szerokości do 5 m liczonej na wysokości górnej krawędzi brzegu rowu;
- brzegu kanałów;
- ujęć wody, jeżeli nie ustanowiono strefy ochronnej;
- pasa nadbrzeżnego.

2.5. GAEC 5 – Zarządzanie orką przyczyniające się do zmniejszenia ryzyka degradacji i erozji gleby, w tym uwzględnianie nachylenia terenu.

Zgodnie z normą grunty orne położone na stokach o nachyleniu co najmniej 14% uznaje się za utrzymywane zgodnie z normami, jeżeli gruntów tych:

- nie wykorzystuje się pod uprawę roślin wymagających utrzymywania redlin wzdłuż stoku;
- nie utrzymuje się jako ugoru czarnego co najmniej od dnia 1 listopada danego roku do dnia 15 lutego kolejnego roku.

Na gruntach ornych, położonych na stokach o nachyleniu co najmniej 14%, wykorzystywanych pod uprawę roślin wieloletnich oraz na plantacjach drzew owocowych położonych na takich stokach utrzymuje się w międzyrzędziach okrywę roślinną lub ściółkę.

2.6. GAEC 6 – Minimalna pokrywa glebowa w najbardziej newralgicznych okresach.

Zgodnie z ostatecznymi ustaleniami, okrywę ochronną gleby utrzymuje się co najmniej od dnia 1 listopada danego roku do dnia 15 lutego kolejnego roku na powierzchni stanowiącej co najmniej 80% gruntów ornych wchodzących w skład gospodarstwa.

Utrzymanie okrywy ochronnej może być spełnione m.in. przez: okrywę roślinną typu uprawy ozime, trawy na gruntach ornych, międzyplony ozime lub pozostawienie ścierniska, grunty pokryte resztkami poźniwnymi, czy też mulczem.

W uprawach trwałych (sady – drzewa owocowe) okrywę ochronną gleby utrzymuje się w międzyrzędziach również od 1 listopada do 15 lutego następnego roku.

2.7. GAEC 7 – Zmianowanie i dywersyfikacja upraw na gruntach ornych.

Z obowiązku realizacji zmianowania i dywersyfikacji upraw **wyłączone są gospodarstwa**, w których:

- więcej niż 75% powierzchni gruntów ornych (GO) jest wykorzystywanych do produkcji traw lub innych zielnych roślin pastewnych, lub ugorowanych, lub wykorzystywanych do uprawy roślin bobowatych, lub
- więcej niż 75% powierzchni użytków rolnych (UR) stanowią trwałe użytki zielone lub jest wykorzystywanych do produkcji traw lub innych zielnych roślin pastewnych, lub
- *jest prowadzona produkcja ekologiczna* (wyłączenie dotyczy gruntów, na których jest prowadzona taka produkcja;

Norma składa się z dwóch elementów:

1. Dywersyfikacja upraw:

W przypadku, gdy grunty orne w gospodarstwie obejmują powierzchnię powyżej 10 ha, to na tych gruntach prowadzi się co najmniej trzy różne uprawy. Należy pamiętać, że uprawa o *największej powierzchni* nie może zajmować więcej niż 65% gruntów ornych. Natomiast dwie uprawy o największej powierzchni nie mogą łącznie zajmować *więcej niż 90% gruntów ornych*.

2. Zmianowanie upraw:

W przypadku, gdy grunty orne w gospodarstwie obejmują powierzchnię powyżej 10 ha, to na tych gruntach uprawy prowadzi się w taki sposób, aby na powierzchni:

- co najmniej 40% gruntów ornych była prowadzona inna uprawa w plonie głównym niż uprawa w plonie głównym prowadzona w roku poprzednim;
- wszystkich gruntów ornych taka sama uprawa w plonie głównym nie była prowadzona dłużej niż 3 lata.

Zmianowanie upraw uznaje się za spełnione, jeżeli na danej powierzchni:

- w uprawę w plonie głównym zostanie wprowadzona **wsiewka**. Wsiewka musi być utrzymywana co najmniej do wysiewu kolejnej uprawy w plonie głównym lub co najmniej przez 8 tygodni od dnia zbioru uprawy w plonie głównym, wskazanego przez rolnika w oświadczeniu lub
- po zbiorze uprawy w plonie głównym zostanie wprowadzony:
  - **międzyplon ozimy** utworzony przez wysiew co najmniej jednego gatunku roślin. Międzyplon ozimy musi tworzyć okrywę roślinną w okresie co najmniej od dnia 1 listopada danego roku do dnia 15 lutego kolejnego roku, przy czym po dniu 15 listopada dopuszcza się mulczowanie tych międzyplonów lub
  - **międzyplon ścierniskowy** utworzony przez wysiew co najmniej jednego gatunku roślin w okresie od dnia 1 lipca do dnia 20 sierpnia. Międzyplon ścierniskowy musi być utrzymywany co najmniej do dnia 15 października.

W przypadku jednak, kiedy rolnik w terminie 7 dni od wysiewu, złoży oświadczenie ze wskazanym dniem wysiewu roślin, to międzyplon powinien być utrzymany przez co najmniej 8 tygodni od daty jego wysiewu. Rolnik składa oświadczenie za pomocą systemu teleinformatycznego ARiMR albo do kierownika biura powiatowego ARiMR.

Uwaga:

Zmianowanie upraw nie obowiązuje w przypadku gruntów ugorowanych oraz upraw w plonie głównym korzystnie wpływających na poprawę i zachowanie potencjału gleby:

- roślin bobowatych;
- traw lub innych zielnych roślin pastewnych;
- mieszanek roślin bobowatych drobnonasennych z trawami;
- upraw wieloletnich.

Do celów zmianowania i dywersyfikacji upraw, za uprawę uznaje się:

- rodzaj roślin;
- formę jarą i ozimą tego samego rodzaju roślin;
- gatunek roślin z rodzin:
  - kapustowatych (Brassicaceae);
  - psiankowatych (Solanaceae);
  - dyniowatych (Cucurbitaceae);
- grunt ugorowany;
- trawy lub inne zielne rośliny pastewne.

Realizacja normy będzie kontrolowana od 2024 r., oznacza to, że:

- od 2024 r. na powierzchni co najmniej 40% gruntów ornych w gospodarstwie, w porównaniu z rokiem poprzednim, prowadzona powinna być inna uprawa w plonie głównym;
- od 2026 r. taka sama uprawa w plonie głównym na tej samej powierzchni w ramach całego gospodarstwa nie może się powtórzyć po raz czwarty.

2.8. GAEC 8 – Utrzymanie elementów i obszarów nieprodukcyjnych

Norma składa się z trzech elementów:

- zachowania elementów krajobrazu (obowiązek zachowania drzew – pomników przyrody, oczek wodnych o pow. do 100 m², rowów do 2 m szerokości);
- przestrzegania zakazu przycinania żywopłotów i drzew podczas okresu lęgowego ptaków (od dnia 15 kwietnia do dnia 31 lipca) oraz okresu wychowu młodych (zakaz nie dotyczy drzew owocowych, wierzb i gatunków drzew, których uprawa stanowi zagajnik o krótkiej rotacji);
- zagwarantowania minimalnego udziału co najmniej 4% gruntów ornych na poziomie gospodarstwa przeznaczonych na obszary i elementy nieprodukcyjne, w tym grunty ugorowane, jeśli powierzchnia gruntów ornych w gospodarstwie wynosi powyżej 10 ha. W przypadku gdy grunty orne w gospodarstwie obejmują powierzchnię powyżej 10 ha, a co najmniej 4% powierzchni tych gruntów przeznacza się na międzyplony ścierniskowe lub międzyplony ozime lub wsiewki w uprawę w plonie głównym lub uprawy roślin bobowatych drobnonasiennych lub bobowatych grubonasiennych – minimalny udział powierzchni tych gruntów ornych przeznaczonej na obszary lub obiekty nieprodukcyjne wynosi co najmniej 3%.

Do przeliczenia rzeczywistej powierzchni elementów i obszarów nieprodukcyjnych uwzględnianych w ramach GAEC 8 stosowane są współczynniki konwersji i ważenia. Ich wartość odzwierciedla zróżnicowane znaczenie poszczególnych obszarów dla różnorodności biologicznej.

Wykaz elementów i obszarów nieprodukcyjnych kwalifikujących się do obliczania minimalnego udziału:

- elementy krajobrazu objęte obowiązkiem zachowania: drzewa będące pomnikami przyrody, rowy, których szerokość nie przekracza 2 m, oczka wodne o powierzchni mniejszej niż 100 m²;
- żywopłoty lub pasy gruntów zadrzewionych, które nie stanowią części lasu, przy czym do spełnienia normy bierze się pod uwagę nie więcej niż 10 m szerokości;
- zadrzewienia liniowe, które nie stanowią części lasu, obejmujące drzewa o średnicy korony nie mniejszej niż 4 m, a odległość między koronami drzew nie przekracza 5 m;
- pojedyncze drzewa: minimalna średnica korony drzewa 4 m;
- zagajniki śródpolne, które nie stanowią części lasu, obejmujące drzewa, krzewy lub kamienie o powierzchni nie większej niż 0,5 ha;
- rowy, w tym otwarte ciek wodne służące do nawadniania lub odwadniania z wyłączeniem rowów wykonanych z betonu, przy czym do spełnienia normy bierze się pod uwagę nie więcej niż 10 m szerokości danego rowu;
- oczka wodne, inne niż zbiorniki z betonu lub tworzywa sztucznego o maksymalnej powierzchni wynoszącej 1 ha, przy czym do spełnienia normy bierze się pod uwagę nie więcej niż 0,5 ha tego oczka; w przypadku, gdy oczko wodne otacza roślinność nadbrzeżna, obszar z tą roślinnością jest wliczany do powierzchni oczka wodnego;
- miedze śródpolne i strefy buforowe, w tym strefy buforowe w ramach normy GAEC 4:

- na których nie jest prowadzona produkcja rolna, w tym wypas i koszenie, z wyjątkiem wypasu i koszenia w okresie od dnia 1 sierpnia do dnia 31 grudnia oraz
  - które mają szerokość nie mniejszą niż 1 m, przy czym do spełnienia normy bierze się pod uwagę nie więcej niż 20 m szerokości danej między lub danej strefy oraz
  - które różnią się od użytków rolnych kwalifikujących się do pomocy, do których przylegają – w przypadku stref buforowych położonych na trwałych użytkach zielonych oraz
  - które obejmują roślinność nadbrzeżną – w przypadku, gdy leżą wzdłuż cieków wodnych i występuje na nich roślinność nadbrzeżna;
- pasy gruntów wzdłuż obrzeży lasu:
- na których nie są stosowane środki ochrony roślin oraz nie jest prowadzona produkcja rolna, w tym wypas i koszenie, z wyjątkiem wypasu i koszenia w okresie od dnia 1 sierpnia do dnia 31 grudnia oraz
  - o szerokości nie mniejszej niż 1 m, przy czym do spełnienia normy bierze się pod uwagę nie więcej niż 20 m szerokości danego pasa gruntów.
- grunty ugorowane: grunty, na których nie są stosowane środki ochrony roślin oraz nie jest prowadzona produkcja rolna, w tym wypas i koszenie, w okresie od dnia 1 stycznia do dnia 31 lipca;
- grunty ugorowane z roślinami miododajnymi: grunty, na których nie są stosowane środki ochrony roślin oraz nie jest prowadzona produkcja rolna, w tym wypas i koszenie, z wyjątkiem prowadzenia pasiek, w okresie od dnia 1 stycznia do dnia 31 sierpnia, na których wysiano:
- co najmniej jeden gatunek roślin miododajnych z gatunków określonych w wykazie nr 1 lub
  - mieszankę składającą się co najmniej z dwóch gatunków roślin miododajnych z gatunków określonych w wykazie, przy czym mieszanka ta obejmuje co najmniej jeden gatunek roślin miododajnych z gatunków określonych w wykazie nr 1, a gatunki roślin miododajnych z gatunków określonych w wykazie nr 2 nie są dominujące w tej mieszance lub
  - gatunek lub ww. mieszankę w mieszance z trawami lub innymi zielnymi roślinami pastewnymi, a te trawy lub inne zielne rośliny pastewne nie są dominujące w tej mieszance;

Za spełniające normę międzyplony ścierniskowe lub ozime lub wsiewki lub rośliny bobowate bierze się pod uwagę:

- **międzyplony ścierniskowe:** utworzone przez wysiew co najmniej jednego gatunku roślin w okresie od dnia 1 lipca do dnia 20 sierpnia i utrzymane co najmniej do dnia 15 października, a w przypadku, gdy rolnik w terminie 7 dni od dnia wysiewu złoży za pomocą systemu teleinformatycznego Agencji albo do kierownika biura powiatowego Agencji oświadczenie, w którym wskaże ten dzień – przez okres co najmniej 8 tygodni od tego dnia, uprawiane bez stosowania środków ochrony roślin oraz nie utrzymywane jako uprawa w plonie głównym na tej samej działce rolnej w roku następującym po wysiewie;
- **międzyplony ozime:** utworzone przez wysiew co najmniej jednego gatunku roślin i tworzące okrywę roślinną co najmniej od dnia 1 listopada danego roku do dnia 15 lutego kolejnego roku, przy czym po dniu 15 listopada dopuszcza się ich mulczowanie, uprawiane bez stosowania środków ochrony roślin od wysiewu do dnia 15 lutego kolejnego roku, nie utrzymywane jako uprawa w plonie głównym na tej samej działce rolnej w roku następującym po wysiewie;

- **wsiewki** w uprawę w plonie głównym: utrzymane co najmniej do wysiewu kolejnej uprawy w plonie głównym lub przez co najmniej 8 tygodni od dnia zbioru uprawy w plonie głównym, wskazanego w oświadczeniu złożonym za pomocą systemu teleinformatycznego Agencji albo do kierownika biura powiatowego Agencji w terminie 7 dni od tego dnia, uprawiane bez stosowania środków ochrony roślin przez okres ich utrzymania;
- **rośliny bobowate drobnonasienne lub bobowate grubonasienne** (uprawy wiążące azot): z gatunków określonych w wykazie uprawianych w plonie głównym bez stosowania środków ochrony roślin.

Z wdrażania normy wyłączone są gospodarstwa:

- w których więcej niż 75% gruntów ornych jest wykorzystywanych do produkcji traw lub innych zielnych roślin pastewnych, uprawy roślin bobowatych lub ugorowanych lub
- w których więcej niż 75% użytków rolnych stanowi TUZ lub jest wykorzystywanych do produkcji traw lub innych zielnych roślin pastewnych.

Przypomnienie:

W 2023 roku w ramach normy GAEC 8 – w części dotyczącej przeznaczenia minimalnego udziału gruntów ornych na obszary nieprodukcyjne – możliwe było prowadzenie produkcji na gruntach ugorowanych, z wyjątkiem uprawy: kukurydzy, soi i zagajników o krótkiej rotacji.

Czy będzie odstępienie od obowiązku ugorowania w 2024?

30 stycznia przedstawiciele Komisji Europejskiej zapowiedzieli zmiany w ramach normy GAEC 8 i wskazują na możliwość odstępstwa od wymogów normy w 2024 r. (nad propozycją będą głosować państwa członkowskie). Po jego przyjęciu kraje, które chcą zastosować odstępstwo od normy GAEC, muszą w ciągu 15 dni poinformować o swojej decyzji Komisję. Rozporządzenie będzie obowiązywać z mocą wsteczną od 1 stycznia 2024 r.

Propozycja KE, która zostanie przedstawiona państwom członkowskim i rolnikom w UE, zakłada, że wymogi normy GAEC 8 będzie można spełnić w inny sposób, niż dotychczas wymagany. Zamiast utrzymywania na 4 proc. powierzchni gruntów ornych obszarów i elementów nieprodukcyjnych, rolnicy mogą zastąpić je uprawą roślin wiążących azot (rośliny bobowate, jak bobik czy groch) lub międzyplonami na 7 proc. swoich gruntów.

Oznacza to, że np. gospodarstwo 100-hektarowe, które 7 hektarów przeznaczy na uprawę roślin strączkowych lub międzyplonów, spełnia normę GAEC 8 i nie musi ugorować gruntów.

W ramach tej zmiany ważny jest jednak całkowity zakaz stosowania środków ochrony roślin na tym obszarze.

Należy podkreślić, że propozycja derogacji dotyczy roku 2024. Nie pojawiły się deklaracje, jak miałyby wyglądać przyszłość normy GAEC 8 w kolejnych latach.

Jak argumentuje KE, takie rozwiązanie ma zapewnić równowagę między zapewnieniem pomocy rolnikom w kryzysowej sytuacji a ochroną różnorodności biologicznej i jakości gleby.

2.9. GAEC 9 – Zakaz przekształcania lub zaorywania trwałych użytków zielonych wyznaczonych jako cenne na obszarach Natura 2000

Rolnicy są zobowiązani do przestrzegania zakazu przekształcania lub zaorywania cennych trwałych użytków zielonych, które zostaną wyznaczone na obszarach Natura 2000, w oparciu o opracowywane przez właściwy organ nowe i zaktualizowane plany zadań ochronnych (PZO) i plany ochrony (PO) dla poszczególnych obszarów Natura 2000.

3. Wymogi podstawowe w zakresie zarządzania – wymogi SMR

Obowiązujące w Polsce wymogi podstawowe w zakresie zarządzania odnoszą się do ochrony środowiska, zdrowia publicznego, zdrowia roślin oraz dobrostanu zwierząt.

3.1. Wykaz wymogów SMR (11)

- SMR 1** – Ramowa Dyrektywa Wodna – wymogi dotyczące kontroli pozwoleń
- SMR 2** – Dyrektywa Azotanowa – ochrona wód przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego
- SMR 3** – Ochrona dzikiego ptactwa
- SMR 4** – Ochrona siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory
- SMR 5** – Bezpieczeństwo żywności i pasz
- SMR 6** – Zdrowie zwierząt
- SMR 7** – Zdrowotność roślin
- SMR 8** – Zrównoważone stosowanie pestycydów
- SMR 9** – Dobrostan cieląt
- SMR 10** – Dobrostan świń
- SMR 11** – Dobrostan zwierząt hodowlanych.

Obszar	Główna tematyka	Wymogi i normy
Klimat i środowisko	Zmiana klimatu (łagodzenie zmiany klimatu i przystosowywania się niej)	GAEC 1; GAEC 2; GAEC 3
	Woda	SMR 1; SMR 2; GAEC 4
	Gleba (ochrona i jakość)	GAEC 5; GAEC 6; GAEC 7
	Różnorodność biologiczna i krajobraz (ochrona i jakość)	SMR 3; SMR 4; GAEC 8; GAEC 9
Zdrowie publiczne i zdrowie roślin	Bezpieczeństwo żywności	SMR 5; SMR 6
	Środki ochrony roślin	SMR 7; SMR 8
Dobrostan zwierząt	Dobrostan zwierząt	SMR 9; SMR 10; SMR 11

3.2. Wymogi podstawowe w zakresie zarządzania (SMR)

- ❑ **SMR 1** – Obowiązkowe wymogi dotyczące kontroli rozproszonych źródeł zanieczyszczeń fosforanami.
- ❑ **SMR 2** – Ochrona wód przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego;
- ❑ **SMR 3** – Ochrona dzikiego ptactwa;
- ❑ **SMR 4** – Ochrona siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk dzikiej fauny i flory;

Na obszarach Natura 2000 rolnicy zobowiązani są do przestrzegania wymogów obligatoryjnych wynikających z planów zadań ochronnych (PZO) lub planów ochrony (PO) w zakresie dotyczącym typów siedlisk przyrodniczych, gatunków zwierząt i roślin objętych ochroną lub w zakresie dotyczącym gatunków ptaków objętych ochroną, np. poprzez ekstensywne użytkowanie TUZ.

- ❑ **SMR 5** – Bezpieczeństwo żywności i pasz;
Przestrzeganie wymogów dotyczących bezpieczeństwa żywności, w tym dotyczących higieny produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego i roślinnego, prowadzenia wymaganej dokumentacji, przestrzegania wymagań z zakresu zdrowia zwierząt produkujących mleko, higieny pomieszczeń i wyposażenia w produkcji mleka, a także higieny podczas udoju i przechowywania mleka.
Wymogi dotyczące bezpieczeństwa pasz, w tym dotyczące wymaganej dokumentacji i higieny (wytworzenie, przechowywanie, wprowadzanie do obrotu).
- ❑ **SMR 6** – Zdrowie zwierząt;
Wymogi dotyczące posiadania i przechowywania przez 5 lat dokumentacji leczenia zwierząt gospodarskich, niestosowanie w gospodarstwach hodowlanych substancji niedozwolonych, przestrzeganie zakazu uboju zwierząt oraz umieszczania na rynku mięsa od zwierząt, którym podano substancje niedozwolone.
- ❑ **SMR 7** – Zdrowotność roślin;
Wymogi obligujące rolników stosujących środki ochrony roślin do przestrzegania właściwego ich stosowania, zgodnie z etykietą, przy użyciu sprzętu sprawnego technicznie, prowadzenia ewidencji zabiegów oraz posiadania aktualnego zaświadczenie o ukończeniu szkolenia.
- ❑ **SMR 8** – Zrównoważonego stosowania pestycydów;
Wymogi dotyczące ograniczeń w stosowaniu środków ochrony roślin na obszarach chronionych m.in. na terenie parków narodowych, obszarach Natura 2000, strefach ochronnych poboru wody, strefach ochrony siedlisk oraz wymogi dotyczące postępowania z opakowaniami po środkach ochrony roślin, resztkami cieczy użytkowej po zabiegu, czy też unieszkodliwianiem niewykorzystanych środków ochrony roślin).

SMR 9 – Dobrostan cieląt; SMR 10 – Dobrostan świń; SMR 11 – Dobrostan zwierząt hodowlanych.

Wymogi dotyczą zapewnienia zwierzętom m.in. odpowiednich warunków bytowych oraz opieki.

4. Podmioty uprawnione do kontroli warunkowości

Organami odpowiedzialnymi za przeprowadzanie kontroli w zakresie warunkowości są:

- ❑ **Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR)** – w zakresie spełniania przez rolnika norm GAEC oraz wymogów dotyczących środowiska, zmiany klimatu, wody, gleby, różnorodności biologicznej i krajobrazu, zdrowotności roślin i bezpieczeństwa żywności w części dotyczącej produktów pochodzenia roślinnego oraz
- ❑ **Inspekcja Weterynaryjna (IW)** – w zakresie dobrostanu, zdrowia zwierząt, bezpieczeństwa pasz i żywności w części dotyczącej produktów pochodzenia zwierzęcego.

5. Kary za nieprzestrzeganie warunkowości

W przypadku nieprzestrzegania norm i wymogów warunkowości konsekwencją jest odpowiednie **zmniejszenie** przyznawanych rolnikowi:

- płatności bezpośrednich (obejmujących również ekoschematy obszarowe i płatności dobrostanowe),
- płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych,
- płatności ekologicznych,
- premii z tytułu zalesień, zadrzewień lub systemów rolno-leśnych oraz
- płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW).

**Zmniejszenie płatności co do zasady wynosi 3%,
niemniej jednak poziom zmniejszenia zależy
od rodzaju i skali naruszenia norm i wymogów.**

6. Typy naruszeń i rodzaje niezgodności w ramach warunkowości

Każde naruszenie stanowi niezgodność i jest oceniane pod kątem wagi stwierdzonej niezgodności w skali ocen punktowych (1, 3, 5) według trzech kryteriów:

- zasięgu,
- dotkliwości,
- trwałości.

Wymiar kar za nieprzestrzeganie norm i wymogów uzależniony jest od wielu czynników. Niemniej jednak niezgodności mogą wynikać z:

- zaniedbania rolnika – traktowane jako **nieumyślne działanie** rolnika,
- winy rolnika – rozumiane jako **działanie umyślne/celowe**.

W przypadku, gdy stwierdzona niezgodność wynika z zaniedbania ze strony rolnika (**niezgodność nieumyślna**) – obniżka ta będzie co do zasady stanowić 3% całkowitej kwoty płatności.

W zależności od wagi stwierdzonych nieumyślnych niezgodności zmniejszenie płatności może zostać obniżone do 1% lub zwiększone do 5% całkowitej kwoty płatności, a w przypadku niezgodności stanowiącej bezpośrednie ryzyko dla zdrowia publicznego lub zdrowia zwierząt (poważna niezgodność) – nawet do 10% kwoty płatności.

Uwaga:
Za poważną niezgodność uznaje się wypalanie użytków rolnych.

Jeżeli naruszenie odnoszące się do tego samego wymogu lub normy zostanie wykryte u rolnika jako **powtarzalna niezgodność**, to znaczy powtórzy się w ciągu trzech kolejnych lat kalendarzowych, to wówczas zmniejszenie płatności co do zasady wynosi 10% całkowitej kwoty płatności. Natomiast w przypadku, gdy powtarzalność naruszenia tej samej normy lub wymogu pojawi się po raz kolejny bez podania przez rolnika uzasadnionego powodu, to wówczas traktowane jest to jako **niezgodność umyślna**. Niezgodność umyślną stanowi również celowe naruszenie norm i wymogów warunkowości.

Wówczas zmniejszenie płatności wynosi co najmniej 15%, ale ARiMR jako Agencja Płatnicza, na podstawie oceny niezgodności może podjąć decyzję o zwiększeniu tego odsetka nawet do 100% całkowitej kwoty płatności.

W przypadku, gdy kwota zmniejszenia płatności jest równa lub mniejsza od równowartości 100 EUR, kary nie są naliczane. Rolnik jest powiadamiany o stwierdzeniu niezgodności i obowiązku podjęcia działania naprawczego. Stwierdzenie w czasie kontroli niezrealizowania zaleconego działania naprawczego spowoduje odpowiednie zmniejszenie płatności.

Niezgodność drobna, to taka, dla której: zasięg, dotkliwość i trwałość oceniono w punktacji na 1 punkt w każdym z trzech kryteriów (1-1-1), czyli suma punktów w ramach oceny wagi według kryterium zasięgu, dotkliwości i trwałości, **wynosi 3**.

W przypadku stwierdzenia **drobnej niezgodności** nie stosuje się kary administracyjnej, natomiast rolnik jest informowany o niezastosowaniu kary administracyjnej oraz o możliwych działaniach naprawczych mających na celu usunięcie stwierdzonych drobnych niezgodności.

Przykłady: Liczba punktów, jaką przypisuje się stwierdzonej niezgodności w ramach oceny wagi według kryterium zasięgu, dotkliwości i trwałości – wybrane naruszenia o najwyższej punktacji: 5-5-5:

Niezgodność z normami określonymi w rozporządzeniu	Rodzaj i numer naruszenia	Zasięg	Dotkliwość	Trwałość
GAEC 3	Stwierdzono ślady wypalania na UR	5	5	5
GAEC 9	Stwierdzono, że rolnik nie przekształcił ponownie w TUZ wbrew obowiązкови	5	1 3 5	5
SMR 1	Stwierdzono pobór wody do nawadniania np. upraw w ilości średniorocznej większej niż 5 m ³ na dobę bez pozwolenia	5	5	1 3 5
SMR 2	Stwierdzono, że od dnia 01.01.2025 powierzchnia lub pojemność posiadanych miejsc do przechowywania nawozów nie zapewnia możliwości ich przechowywania w stałych okresach	5	5	5
SMR 5	Stwierdzono, że surowe mleko lub siara, które rolnik wprowadza na rynek z przeznaczeniem do spożycia przez ludzi, pochodzą od zwierząt leczonych niedozwolonymi substancjami	5	5	5

Wyrażona w procentach wielkość kary administracyjnej w zależności od liczby punktów przypisanych stwierdzonej niezgodności, w tym niezgodności uznanej za niezgodność umyślną.

Suma punktów	Zmniejszenie	% zmniejszenia w przypadku niezgodności uznanej za niezgodność umyślną
3	1%	15%
5	1%	15%
7	3%	20%
9	3%	20%
11	3%	20%
13	5%	25%
15	5%, a w przypadku poważnej niezgodności – 10 %	25-100%*

* Wyrażoną w procentach wielkość kary administracyjnej można zwiększyć do 100% na podstawie oceny zawartej w raporcie z czynności kontrolnych zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Szczegółowe informacje dotyczące sposobu oceny naruszeń oraz naliczanych kar za nieprzestrzeganie norm i wymogów określone są w przepisach rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 lipca 2023 r. w sprawie liczby punktów, jaką przypisuje się stwierdzonej niezgodności oraz procentowej wielkości kary administracyjnej w zależności od liczby punktów przypisanych stwierdzonym niezgodnościom (Dz.U. 2023, poz. 1382 z późn. zm).

Źródła:

- *Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 lipca 2023 r. poz. 1382;*
  - *Materiały informacyjne ARiMR „Warunkowość – normy i wymogi w ramach WPR w perspektywie 2023-2027, Warszawa 2023.*
-

Adresy Zespołów Doradców:

■ BARTOSZYCE , ul. Kętrzyńska 45A, tel. (89) 762 22 05
■ BRANIEWO , ul. Kościuszki 118, tel. (55) 243 28 46
■ DZIAŁDOWO , ul. Polna 6/20, tel. (23) 696 19 75
■ ELBLĄG , ul. Nowodworska 10B, tel. (55) 235 32 36 • Pasłęk, ul. Bankowa 25, tel. (55) 248 55 04
■ EŁK , ul. Zamkowa 8, tel. (87) 621 69 67
■ GIŻYCKO , ul. Przemysłowa 2, tel. (87) 428 51 99
■ GOŁDAP , ul. Wolności 20, tel. (87) 615 19 57
■ IŁAWA , ul. Lubawska 3, tel. (89) 649 37 73 • Lubawa, ul. Gdańska 26, kom. 665 880 204
■ KĘTRZYN , ul. Powstańców Warszawy 1 (budynek Społem), tel. (89) 751 30 93
■ LIDZBARK WARMIŃSKI , ul. Krasickiego 1, tel. (89) 767 23 10
■ MRAĞOWO , ul. Boh. Warszawy 7A/2, kom. 665 960 423
■ NOWE MIASTO LUBAWSKIE , ul. Kazimierza Wielkiego 5, kom. 665 690 332
■ NIDZICA , ul. Słowackiego 17, kom. 665 960 367
■ OLECKO , Al. Zwycięstwa 10, tel. 665 910 617
■ OLSZTYN • Biskupiec, ul. Niepodległości 4A, tel. (89) 715 22 59
■ OSTRÓDA , Grabin 17, kom. 665 990 519 • Morąg, ul. Dworcowa 13, tel. (89) 757 47 61
■ PISZ , ul. Warszawska 5, tel. (87) 423 20 33
■ SZCZYTNO , ul. Józefa Narońskiego 2, kom. 665 892 933
■ WĘGORZEWO , Plac Wolności 1B, tel. (87) 427 12 21

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
z siedzibą w Olsztynie

---

ul. Jagiellońska 91, 10-356 Olsztyn
tel. 89 535 76 84, 89 526 44 39

---

e-mail: sekretariat@w-modr.pl
www.w-modr.pl

